

**HANKITUN OSAAMISEN ARVIOINTI JA
HYVÄKSILUKEMINEN LAPIN
AMMATTIKORKEAKOULUSSA**

Opetusjohtajan vahvistama 19.9.2017

1. Toimintamallin lähtökohdat ja tarkoitus

Hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (HOT) on käytäntöjen kokonaisuus, jonka avulla opiskelijan opintojen osaamistavoitteita vastaavaa osaamista voidaan hyväksyä osaksi tutkintoa siten, että se mahdollistaa opintojen nopeamman etenemisen ja poistaa päällekkäisen osaamisen hankkimisen. Hankitun osaamisen tunnustaminen liittyy keskeisesti koulutuksen kehittämiseen, elinikäisen oppimisen edistämiseen ja koulutuksen kansainvälistämiseen.

Lähtökohtana on *elinikäisen oppimisen periaate*, jonka mukaan opiskelijan osaaminen syntyy sekä muodollisessa koulutusjärjestelmässä hankitusta osaamisesta, että sen ulkopuolella hankitusta epävirallisesta oppimisesta ja arkioppimisesta. Hankittu osaaminen hyväksiluetaan **tutkintoon** tunnistamis- ja tunnustamismenettelyn kautta. Aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukeminen tulee tehdä heti opintojen alussa **koko tutkinnon ajalle**. Menettelyn lopputuloksena opiskelijalle syntyy henkilökohtainen opetussuunnitelma ja opiskelusuunnitelma (HOPS). Opiskelijan opintojen aikana muualla hankkima osaaminen hyväksiluetaan opetussuunnitelman osaamistavoitteiden mukaisesti.

2. Hyväksilukeminen

Opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa

korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamia opintoja, sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla osaamistavoitteiltaan samantyyppisillä opinnoilla (esim, avoin ammattikorkeakoulu, virtuaali ammattikorkeakoulu tai muu korkeakoulu). Opiskelija saa ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella (esim. työkokemus, järjestötyö). (932/2014, 37§9).

Menettelystä käytetään nimitystä **hyväksilukeminen**.

Opiskelijalla on oikeus hakea hyväksilukemista, mutta velvollisuutta siihen ei ole.

Hyväksilukemisessa on kolme päätapaa: korvaaminen, sisällyttäminen sekä (aiemmin ja opiskelun aikana) hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (HOT). **Korvaamisella** tarkoitetaan opetussuunnitelmaan kuuluvien opintojen korvaamista muualla suoritetuilla, sisällöltään samantyyppisillä korkeakoulutasoisilla opinnoilla. **Sisällyttäminen** tarkoittaa muualla suoritettujen korkeakouluopintojen liittämistä osaksi tutkintoa.

Osaamisen tunnistamisella (identification) tarkoitetaan opiskelijan itsearviointia omasta osaamisestaan suhteessa opetussuunnitelmassa esitettyihin osaamistavoitteisiin. Tavoitteena on tehdä opiskelijan osaaminen näkyväksi niin, että se voidaan hyväksilukea osaksi opintoja ja tutkintoa.

Osaamisen tunnustamisella (recognition) tarkoitetaan toimenpiteitä ja käytäntöjä, joilla opiskelijan tunnistama ja esittämä osaaminen tehdään läpinäkyväksi, dokumentoidaan ja arvioidaan. Tunnustaminen antaa opiskelijan tunnistetulle osaamiselle virallisen aseman.

Arvioinnin (assessment) avulla määritellään aiemmin hankitun osaamisen vastaavuus koulutuksessa hankittavien tietojen ja taitojen kanssa.

Virallinen eli formaali oppiminen (formal education) tarkoittaa toisessa koulutusorganisaatiossa suoritettuja opintoja ja tutkintoja, joista on olemassa luotettava dokumentti, todistus.

Epävirallinen eli non-formaali oppiminen (non-formal education) tarkoittaa järjestelmällistä ja tavoitteellista opiskelua esimerkiksi työpaikan järjestämässä koulutuksessa, vapaan sivistystyön organisaatiossa, mutta opiskelu ei kuitenkaan kuulu virallisen koulutusjärjestelmän piiriin.

Arkioppiminen eli informaali oppiminen (informal learning) tapahtuu päivittäisessä työhön, perheeseen ja vapaa-aikaan liittyvissä toimissa. Arkioppiminen ei ole järjestelmällistä oppimistavoitteiden, oppimiseen käytetyn ajan tai oppimiseen saatavan tuen osalta eikä siitä yleensä saa todistusta.

Hyväksilukeminen perustuu Lapin ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä annettuihin määräyksiin tutkinnon suorittamisesta, arvioinnista ja todistuksista. Hyväksilukeminen, olipa kyse opintosuoritusten korvaamisesta tai muualla suoritettujen tai suoritettavan opintojakson sisällyttämisestä opintoihin tai osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta, tehdään aina sähköisen asiointin kautta (SoleOps) (hakemus muualla suoritettujen opintojen hyväksilukuun [täältä](#) ja/tai HOT-hakemus [täältä](#), kansainvälisten opintojen hyväksiluku [täältä](#)) ja päätös arkistoidaan.

3. Hankitun osaamisen hyväksiluvun muodot

Opintojen hyväksiluku (credit transfer) tarkoittaa opintojen, harjoittelun, työkokemuksen tai osaamisen hyväksymistä osaksi suoritettavaa tutkintoa

ja opintojaksoa. Hyväksilukua ovat opintojen korvaaminen ja sisällyttäminen sekä osaamisen HOT-näytöt.

Korvaaminen (accreditation of prior learning) tarkoittaa tutkintoon kuuluvien opintojen korvaamista muualla suoritetuilla samantyyppisillä opinnoilla. Opintojen tulee olla korkeakoulutasoisia (tapauskohtaisesti vanhat opistoasteen ja korkea-asteen suoritukset voidaan tulkita korkeakoulutasoisiksi eli NQF 6 -tason opinnoiksi).

Sisällyttäminen (transfer of prior studies) tarkoittaa muualla suoritettujen, tutkintoon sisällöltään soveltuvien opintojen, liittämistä osaksi tutkintoa. Opintojen tulee olla korkeakoulutasoisia.

HOT-näyttö (proof of competence) tarkoittaa opiskelijan osaamisen näyttöä. Näytön avulla opiskelija esittää tutkinnon tavoitteiden tai yksittäisen opintojakson osaamistavoitteiden mukaista osaamista riippumatta siitä, missä ja miten osaaminen on hankittu. Osaaminen on voitu hankkia joko ei-korkeakoulutasoisessa virallisessa koulutuksessa, epävirallisessa koulutuksessa tai arkioppimisena. Näyttöjä voivat olla esimerkiksi osaamisportfoliot, osaamista yksilöivä työtodistus, työnäytteet, osaamispäiväkirjat, haastattelut, kirjalliset tai suulliset kuulustelut. Tavoitteena on, että koko opintojakso tai opintojakson osa voitaisiin lukea hyväksi. Mikäli näin ei voida menetellä, opiskelija tekee lisäsuorituksen joka arvioidaan opintojakson osasuorituksena.

Hankittuun osaamiseen voi kuulua sekä korkeakouluopintoja että muulla tavoin hankittua osaamista. Arvioitaessa aiemman osaamisen hyväksiluettavuutta lähtökohtana on, että tutkinnon ja opetussuunnitelman osaamistavoitteet täyttyvät.

Hyväksiluvussa tulee tarkastella koko opetussuunnitelmaa ja pyrkiä mahdollisimman selkeisiin ja opiskelijan opintojen etenemisen kannalta tarkoituksenmukaisiin kokonaisuuksiin.

Hyväksilukemisessä on aina varmistettava, että ammatin kannalta olennaiset ydinosaamiset saavutetaan.

Pääsääntönä on, että **korkeakoulutuksessa** hankittu osaaminen arvioidaan todistusten perusteella ja hyväksiluetaan tutkintoon **korvaamalla** tai **sisällyttämällä** (Huom. avointen massiivisten verkkokurssien eli MOOCien kohdalla on tapauskohtainen menettely, jossa huomioidaan mahdolliset kurssin tarjonnan korkeakoulun asettamat rajoitukset). Korvaamisesta ja sisällyttämisestä opiskelija saa hyväksilukumerkinnän opintorekisteriin. Hyväksiluku kerryttää opintojen edistymisen seurannassa (55 op.) huomioon otettavia opintopisteitä. Huom! Mikäli hyväksiluettavat opinnot on suoritettu ennen nykyisiä opintoja, opintopisteet eivät tuota opintotukeen oikeuttavia opintopisteitä.

Muulla tavoin hankittu osaaminen osoitetaan **osaamisen näytöllä**. Opiskelija liittää hakemukseen myös itsearvioinnin omasta osaamisestaan suhteessa opintojakson osaamistavoitteisiin. HOT-näytöllä esitetty osaaminen arvioidaan ja merkitään opintorekisteriin arvosanalla (suoritusmerkintä AHOT). Suoritus tuottaa opintojen edistymisen seurannassa huomioon otettavia opintopisteitä, mutta ei opintotukeen oikeuttavia opintopisteitä. Mikäli HOT-menettelyn avulla korvataan vain osa opintojaksosta tai opintojakson osasta ja jäljelle jääneelle osalle määrätään lisäsuoritus, niin koko suoritus kerryttää opintojen edistymisen seurannassa (55 op.) huomioon otettavia opintopisteitä.

Opiskelijalle voi kertyä tutkintoon soveltuvaa osaamista ja työkokemusta myös opintojen aikana.

Mikäli **avoimessa ammattikorkeakoulussa** opintoja suorittanut tulee valituksi AMK-tutkintoon tai YAMK-tutkintoon opiskelijaksi, niin avoimessa ammattikorkeakoulussa suoritettuja opintoja hyväksiluetaan kunkin koulutuksen opintojen osaamistavoitteiden mukaan.

Vapaasti valittaviin opintoihin voidaan hyväksilukea muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa opilaitoksessa suoritettuja opintoja.

Lapin ammattikorkeakoulun yhdenmukaisen menettelyn takaamiseksi reserviupseerikoulutuksesta hyväksiluetaan (RUK) 10 op ja aliupseerikoulutuksesta (AUK) 5 op (ei YAMK tutkintoon).

Lapin ammattikorkeakoululla on yhteistyösopimus Lapin urheiluakatemian kanssa. Yhteistyön tavoitteena on turvata urheiluakatemian opiskelijoille mahdollisuus ammattikorkeakouluopintojen ja huippu-/ kilpailu-uran sujuvaan yhdistämiseen. Opiskelijat voivat sisällyttää urheiluakatemian järjestämään ohjattuun valmennukseen osallistumisen osaksi opintojaan.

Vapaasti valittaviin opintoihin ei kuitenkaan hyväksilueta suorituksia opetussuunnitelman osoittamaa määrää enemmän.

Koko tutkintoa ei voida hyväksilukea.

Opiskelijavaihdossa suoritettujen opintojen tutkintoon sisällyttämisen tulee perustua opiskelijavaihdosta annettuihin ohjeisiin.

Harjoittelu voidaan korvata sellaisella koulutuksen osaamistavoitteiden mukaisella työkokemuksella, josta on yksilöity työtodistus.

Opinnäytetyö voidaan hyväksilukea, mikäli opiskelijalla on koulutukseen liittyvä, tai muuten koulutukseen soveltuva aiempi korkeakoulussa tehty opinnäytetyö. Arviointi tehdään ammattikorkeakoulussa sovellettavan opinnäytetyön arviointimenettelyn mukaisesti. Koulutusvastaava/YAMK-päällikkö päättää opiskelijan hakemuksen perusteella opinnäytetyön osittaisesta tai koko työtä koskevasta korvaavuudesta tapauskohtaisesti.

4. Hyväksiluvun merkitseminen opintosuoritusrekisteri Winhaan

Toiseen korkeakouluun suoritettujen opintosuorituksen suorituspäivämäärä on aina opintosuorituksen alkuperäinen suorituspäivämäärä ja on aina pakollinen tieto kaikille opintosuorituksille. Ellei suorituksen alkuperäistä päivämäärää ole saatavilla, käytetään todistuksen allekirjoituspäivämäärää.

Opintosuorituksen hyväksiluvun päivämäärä on tieto siitä, milloin opintosuoritus on hyväksytty tai kirjattu kyseisen korkeakoulun rekisteriin. Tämä on hyväksiluvun tekevän korkeakoulun hallinnollisen päätöksen päivämäärä eli hyväksiluvun tuloksena uuden suorituksen rekisteriinsä myöntävän korkeakoulun toimenpide. Hyväksiluetut opintosuoritukset tunnistetaan koulutuksessa tehdyistä normaaleista opintosuorituksista suorituksen hyväksiluvun päivämäärän perusteella.

Toimintaohjeita

Lapin AMKissa, RAMKissa tai KTAMKissa edellisessä roolissa suoritettut opinnot (avoimen opinnot tai kesken jääneet opinnot)

1. Opiskelija käy opon/tuutorin kanssa HOPS keskustelun.
2. Koulutusvastaava/YAMK päällikkö tai hänen delegointipäätöksellä opo/tuutori tekee hyväksilukupäätöksen paperille (kopio suoritusotteesta johon päivämäärä ja allekirjoitus).
3. Päätös toimitetaan opintosihteerille, joka kirjaa suoritukset korvaavuutena ja arkistoi päätöksen.

Siirto-opiskelija toisesta korkeakoulusta

1. Opiskelija käy opon/tuutorin kanssa HOPS keskustelun.
2. Koulutusvastaava/YAMK päällikkö tai hänen delegointipäätöksellä opo/tuutori tekee hyväksilukupäätöksen paperille (kopio suoritusotteesta johon päivämäärä ja allekirjoitus).
3. Päätös toimitetaan opintosihteerille, joka kirjaa suoritukset sisällytyksenä (Winhalla muu suoritus) ja arkistoi päätöksen.

Esimerkkejä

I. Muodollisessa koulutuksessa ennen opintojen alkua suoritettut opinnot

- A. Osaaminen todennetaan opintosuoritusotteesta tai vastaavasta, esimerkiksi avoimen AMKin opintoja

Hallinnollinen toimenpide, jossa ennen opintoja tehdyt opintosuoritukset hyväksytään osaksi tutkintoa. Kirjataan korvaavina tai sisällytettyinä suorituksina, ei opintojen aikana suoritettuina. Lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op), mutta eivät kerrytä opintotuen mukaisia opintopisteitä.

- B. Suoritettut opinnot eivät yksistään riitä ja opiskelija tekee täydentäviä näyttöjä tai osasuorituksia, esimerkiksi tentti tai essee

Kirjataan toteutusarviointina osaamisen näyttöjen tai osasuoritusten laajuuden mukaan. Loput merkitään korvaavina suorituksina, ei opintojen aikana suoritettuina. Kaikki opintopisteet lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen.

Osasuoritus kirjataan toteutusarviointina (=opintosuoritus). Osasuorituksen opintopisteet kerryttävät opintotuen mukaisia opintopisteitä.

Esimerkiksi opiskelijalla on suoritettavana 10 opintopisteen opintojakso Tutkiva ja kehittävä alueiden käytön suunnittelu. Opiskelijalla on Lapin yliopistosta korvaavia suorituksia joista hyväksiluetaan 7 op. Ne eivät kerrytä opintotuen mukaisia opintopisteitä. Opiskelijalle jää suoritettavaksi täydentävänä lisäsuorituksena 3 opintopistettä. Ne kerryttävät opintotuen mukaisia opintopisteitä.

Kaikki 10 op. lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op).

II. Muodollisen koulutuksen ulkopuolella ennen opintojen alkua hankittu osaaminen

A. Osaaminen todennetaan esimerkiksi hyvin yksilöidystä työtodistuksesta

Osaaminen todennetaan työtodistuksesta ja mikäli työkokemuksella hankittu osaaminen vastaa opintojakson osaamistavoitteita, hyväksiluku on hallinnollinen toimenpide. Kirjataan korvaavana suorituksena, ei opintojen aikana suoritettuna. Lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op), mutta ei kerrytä opintotuen mukaisia opintopisteitä.

B. Opiskelija laatii työtodistusta seikkaperäisemmän selostuksen osaamisestaan siinä tapauksessa että osaamista ei voi todentaa yksilöimättömästä työtodistuksesta.

Osaaminen todennetaan työtodistuksella ja täydentävällä selostuksella hankitusta osaamisesta. Hyväksiluku on hallinnollinen toimenpide. Kirjataan korvaavana suorituksena, ei opintojen aikana suoritettuna. Lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op), mutta ei kerrytä opintotuen mukaisia opintopisteitä.

C. Opiskelija tekee opintojaksoon sisältyvän osasuorituksen kun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen edellyttää täydentäviä suorituksia esimerkiksi tentin.

Osasuoritus on korkeakoulun järjestämä, opintoihin määritellysti kuuluva osa ja suoritus.

Osasuoritus kirjataan toteutusarviointina (=opintosuoritus). Osasuorituksen opintopisteet lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op) ja ne kerryttävät opintotuen mukaisia opintopisteitä. Hyväksiluettu osuus kirjataan korvaavana suorituksena, ei opintojen aikana suoritettuna. Sekin lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op), mutta se ei kerrytä opintotuen mukaisia opintopisteitä.

III. Muodollisen koulutuksen ulkopuolella opintojen aikana hankittu osaaminen

Opintojen aikana muualla hankittu osaaminen ja sen perusteella hankitut opintopisteet kerryttävät 55 opintopisteen ja opintotuen mukaisia opintopisteitä. Merkitään opintorekisteriin muuna suorituksena.

Muutoin hyväksilukumenettely sama kuin kohdassa 2.

IV. Muodollisessa koulutuksessa opintojen aikana hankittu osaaminen

A. Osaaminen todennetaan opintosuoritusotteesta tai vastaavasta, esimerkiksi avoimen AMKin opintoja

Hallinnollinen toimenpide, jossa tehdyt opintosuoritukset hyväksytään osaksi tutkintoa. Kirjataan korvaavina tai sisällytettyinä suorituksina. Lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op). Kerryttää opintotuen mukaisia opintopisteitä.

B. Suoritetut opinnot eivät yksistään riitä ja opiskelija tekee täydentäviä näyttöjä tai osasuorituksia, esimerkiksi tentti tai essee

Kirjataan toteutusarviointina osaamisen näyttöjen tai osasuoritusten laajuuden mukaan. Loput merkitään korvaavina suorituksina. Näyttöjen ja osasuoritusten opintopisteet lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen. Osasuoritus kirjataan toteutusarviointina (=opintosuoritus). Osasuorituksen opintopisteet lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op). Koko suoritus kerryttää opintotuen mukaisia opintopisteitä.

Esimerkiksi opiskelijalla suoritettavana 10 opintopisteen opintojakso Tutkiva ja kehittävä alueiden käytön suunnittelu. Opiskelija tekee opiskelun aikana Lapin yliopistossa korvaavia suorituksia joista hyväksiluetaan 7 op. Ne lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op), ja ne kerryttävät opintotuen mukaisia opintopisteitä. Opiskelijalle jää suoritettavaksi täydentävänä lisäsuorituksena 3 opintopistettä, jotka lasketaan mukaan opintopistetiedonkeruuseen (55 op) ja ne kerryttävät opintotuen mukaisia opintopisteitä.

Tarkempia koulutuskohtaisia ohjeita ja suosituksia löytyy AHOT korkeakoulussa hankkeen sivustolta
<http://tunnistaosaaminen.utu.fi/node/27>

Katso myös Lapin AMKin ohjeita ja lomakkeita intrassa ja internetissä:

Hot ohje ja Hot hakemus

Muulla suoritettujen opintojen hyväksiluku

Kansainvälisten opintojen hyväksiluku